

Het gelijk van De Gaulle

4 november 2020

Eergisteren, toen ik bezig was in mijn boekenkast een Grunberg op te sporen, viel mijn oog op een blauw boekje, dat mij in een grijs verleden, ik was net achttien, werd geschonken door een Parijse joodse zakenman, Oskar Spière. Voorin had hij met zijn zwierig handschrift een opdracht geschreven: *A mon jeune ami hollandais, de passage à Paris, en souvenir de la Résistance.*

Behalve over een aanzienlijk persoonlijk gewicht, ik schatte hem boven de honderd kilo, beschikte hij ook over een gewichtig netwerk van invloedrijke persoonlijkheden. Hij kende veel politici en had thuis een indrukwekkende stapel artikelen over De Gaulle, die hij als een God vereerde. Toen ik hem voor de eerste keer ontmoette, was hij de zestig al ruim gepasseerd. Hij had tijdens de oorlog ondergedoken gezeten en was actief geweest in het verzet.

De Gaulle, op jongere leeftijd.

Ik heb het boekje, een beknopte biografie van De Gaulle, gisteren nog eens doorgebladerd. Het is dit jaar precies een halve eeuw geleden, realiseerde ik me, dat de generaal is overleden. In Frankrijk is hij een icoon. De vroegere *Place de l'Etoile*, het plein met de *Arc de Triomphe*, werd vlak na zijn overlijden omgedoopt in *Place Charles de Gaulle*, het vliegveld bij Parijs is naar hem vernoemd en in de provincie dragen talloze pleinen en straten zijn naam. Hij was de man die in 1940 de Franse eer gereed heeft. Die was ernstig bezoedeld door de collaboratie van het Vichyregime. Als een roepende in de woestijn verklaarde hij - toen nog een vrijwel onbekende

militair, wegens hoogverraad bij verstek ter dood veroordeeld - vanuit Londen voor de radio dat Frankrijk weliswaar een veldslag had verloren, maar niet de oorlog. Churchill steunde hem, Roosevelt mocht hem niet. Hij slaagde erin in de loop van vier jaar een klein legertje op de been te brengen en mocht in 1944 als glorieuze overwinnaar, samen met Churchill, over de Champs-Élysées marcheren, uitzinnig toegejuicht door tienduizenden toegestroomde Parijzenaren. Pikant detail: enkele maanden eerder had langs diezelfde route een even grote menigte gestaan om Philippe Pétain, de collaborerende 'held van Verdun', even uitzinnig toe te juichen.

Ik zal de lezer niet vermoeien met een schets van het verloop van De Gaulle's carrière. Daar zijn boekenkasten vol over geschreven. Ik wil alleen de uitstekende en vlot geschreven biografie vermelden van de nog niet zo lang overleden francofiële Leidse historicus, professor H. Wesseling: *De man die nee zei*. Een goed gekozen titel, want De Gaulle, een koppige, eigenzinnige persoonlijkheid, heeft vaak *nee* gezegd. *Nee*, in 1940 tegen zijn oude leermeester, maarschalk Pétain, *nee*, in 1962 tegen zijn landgenoten die Algerije voor Frankrijk wilden behouden, *nee*, in 1963 tegen de toetreding van het Verenigd Koninkrijk tot de EEG. Waar Nederland altijd slaafs de lijn Washington volgde, moest De Gaulle weinig hebben van de Britten en nog minder van de Amerikanen. In zijn ogen zou de EEG met toetreding van het Verenigd Koninkrijk het paard van Troje binnenhalen. De Amerikanen zouden Europa economisch en politiek volledig domineren en daar voelde Charles weinig voor. Hij zorgde voor een eigen atoomwapen, *la force de frappe*, legde diplomatieke bezoeken af aan de VS, maar ook aan Rusland en China. Hij was voorstander van een stevig confederaal

Europa, *l'Europe des Nations*, dat tegenwicht zou kunnen bieden, zowel aan de toenmalige Sovjet-Unie als aan de VS. Europa moest zich volgens hem niet laten degraderen tot een pion op het politieke schaakbord, niet afhankelijk blijven van welke grootmacht dan ook. Amerika wilde hij buiten de deur houden. Ik herinner me zijn ironische uitspraak: *'Ik meen op de kaart te hebben gezien dat Amerika niet in Europa ligt.'*

Het landgoed in Dordogne van de familie De Gaulle, waar de jonge Charles zijn vakantie doorbracht.

Hij zag geen heil in het communisme, maar de politieke manoeuvres van Uncle Sam zinden hem evenmin. Het imperialisme van de VS vond hij schadelijk voor Frankrijk, voor Europa, en op termijn, ook voor Amerika zelf. Hij wees drie presidenten, Kennedy, Johnson en Nixon, erop dat zij er goed aan zouden doen Vietnam op te geven. Hij voorzag een Amerikaans fiasco. De geschiedenis zou hem gelijk geven. De oorlogen in Afghanistan en Irak zou hij, had hij nog geleefd, eveneens hebben veroordeeld. De *Pax Americana* betekende in zijn ogen niet veel meer dan het streven naar economische dominantie. Na zijn dood bleef zijn invloed op de Franse politiek onverminderd groot. Dat bleek onder andere uit Chirac's weigering om George W. Bush te volgen in zijn militair avontuur in Irak. Bij de 'interventies' die de VS na 9/11 in het Midden-Oosten pleegden, werd duidelijk dat het begrip *collateral damage* - door de Amerikaanse militaire top bedacht tijdens de Vietnamoorlog - ook deze keer niet veel anders bleek te zijn dan een eufemisme voor geweld en verwoesting. De aangerichte schade bleek ontwrichtend en veel ingrijpender dan het Pentagon het publiek wilde doen geloven. Niet alleen het Midden-Oosten, ook het eigen land liep blijvende schade op, doordat het vele kostbare miljarden dollars meer aan militaire uitgaven

spendeerde dan aan onderwijs, gezondheid en infrastructuur. Mede daardoor verkeert Uncle Sam momenteel in slechte gezondheid. Herstel laat vermoedelijk lang op zich wachten. Het is hoog tijd dat Europa economisch en politiek volwassen wordt en op eigen benen leert staan. Precies wat De Gaulle voor ogen stond.